

Školský vzdelávací program pre etickú výchovu 5.ročník základnej školy.

Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty
Názov predmetu	Etická výchova
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Ročník	piaty
Časový rozsah výučby	33 hod. /1 hod. týždenne
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk
Poznámka	Povinný predmet
Dátum poslednej zmeny	1.september 2011
Vypracoval	Mgr. Beáta Ondrišáková

1.Charakteristika predmetu:

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade.

Etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a regulácii správania sa. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania sa .Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností / otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.. / ako aj podpora mentálnej hygieny.

2.Cieľ vyučovacieho predmetu:

- Poskytnúť žiakom impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu
- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medzľudských vzťahoch
- vysvetliť žiakom pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne správanie
- umožniť žiakom osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti / vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie/
- umožniť žiakom osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie,učiť ich poznávať sám seba, objavovať identitu, rozvíjať sebaoceňovanie
- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, ušiť sa kultivovane prejaviť svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg
- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomiť si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom, zdôvodniť základné mravné normy
- rozvíjať u žiakov pozitívny postoj k postihnutým, chorým ,a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie

- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami
- umožniť žiakom pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom
- vysvetliť žiakom základné pojmy s ochranou prírody a životného prostredia
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou, formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život
- rozvíjať u žiakov povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti, v tomto zmysle byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovávať kritického diváka

Dosahovanie cieľov ráta s aktiváciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor Zelina v systéme **KEMSAK**:

K- kognitívizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť a riešiť

E- emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie

M- motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S- socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A-axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K- kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života

3.Kľúčové kompetencia

Názov kľúčovej kompetencie	Smerovanie výučby
INTERPERSONÁLNE KOMPETENCIE	<ul style="list-style-type: none"> -Žiť a pracovať s inými -Plánovať, organizovať, hodnotiť prácu tímu -Empatia -Nenasilne riešiť konflikty -Tolerancia iných -Udržiavať harmonické medziľudské vzťahy -Konštruktívne vyjednávať -Zodpovednosť
Komunikatívne kompetencie	<ul style="list-style-type: none"> -dokáže vnímať seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti -efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie - angažuje sa vo svojom užšom prostredí (škola, krúžky..). ---organizuje pomoc tým, čo ju potrebujú.
Občianske kompetencie	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie poznať možnosti zmeny postavenia jednotlivca v spoločnosti. - posilňuje svoju národnú identitu, sebauvedomenie, sebaovládanie, sebamotivácia, angažovanosť

	EQ – emocionálna inteligencia -uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných -má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská
Riešenie problémov	- uplatňuje zodpovednosť voči právam ostatných v bežnom živote. - získava zručnosti občianskeho života.
Učiť sa učiť	-poznať a chápať pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami -pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom -poznať základné pojmy súvisiace s ochranou prírody

4.Stratégia vyučovania

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
5.ročník 1.Otvorená komunikácia 2.Poznanie a pozitívne hodnotenie seba 3.Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých 4.Tvorivosť v medziľudských vzťahoch 5.Etické aspekty ochrany prírody	-rozhovor -zážitkové metódy -situačná metóda -otvorená komunikácia -modelové situácie	-pozitívne hodnotí druhých v bežných životných situáciách -rozvíja verbálnu i neverbálnu komunikáciu -rozvíja sebahodnotenie sebaopoznanie, sebaovládanie -rozvíja základnú tvorivosť -vníma prírodu, obdiv a úctu ku všetkým formám života	– skupinové, projektové, diferencované vyučovanie, – hranie rolí; – samostatná práca – práca vo dvojiciach – aktivizujúce formy práce: súťaže, výstavy – prosociálne aktivity – braimstorming

--	--	--	--

Pri postupoch sa využíva i systém: KEMSAK: – podľa klasifikácie profesor M. Zelinu

K – kognitivizácia, naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia Systém: KEMSAK:

K – kognitivizácia, naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia, naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A – axiologizácia, rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K – kreativizácia, rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

5. Obsah vzdelávania:

Základné témy:

1. Otvorená komunikácia
2. Dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. Pozitívne hodnotenie iných
4. Tvorivosť a iniciatívy
5. Vyjadrovanie citov
6. Empatia
7. Asertivita
8. Reálne a zobrazené vzory
9. Prosociálne správanie
10. Komplexná prosociálnosť
11. Etika- hľadanie koreňov prosocialneho správania
12. Etika a ekonomické hodnoty
13. Etika a náboženstvo
14. Rodina, v ktorej žijem
15. Výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. Ochrana prírody a životného prostredia

5.1 Prierezové témy

- **Osobnostný a sociálny rozvoj**
- **Multikultúrna výchova**
- **Environmentálna výchova**

- **Mediálna výchova**
- **Tvorba projektu a prezentačné zručnosti**

Charakteristika prierezovej témy Osobnostný a sociálny rozvoj:

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** v základnom vzdelávaní kladie dôraz na formatívne prvky, orientuje sa na subjekt i objekt, je praktická a má využitie v bežnom živote. Reflektuje osobnosť žiaka, jeho individuálne potreby a zvláštnosti. Jeho zmyslom je pomáhať každému žiakovi utvárať praktické životné spôsobilosti/zručnosti.

Špecifikom prierezovej témy **Osobnostný a sociálny rozvoj** je, že učivom sa stáva sám žiak, stáva sa ním konkrétna žiakova skupina a stávajú sa ním situácie bežného života. Jej zmyslom je pomáhať každému žiakovi hľadať vlastnú cestu k životnej spokojnosti založenej na dobrých vzťahoch k sebe samému i k ľuďom a k svetu.

Vzťah prierezovej témy k ETV

- zameranie na jedinca, človeka v spoločnosti
- ľudské vzťahy, zásady ľudského spolužitia

Charakteristika prierezovej témy Multikultúrna výchova:

Prierezová téma **Multikultúrna výchova** v základnom vzdelávaní umožňuje žiakom zoznamovať sa s rozmanitosťou rôznych kultúr, ich tradíciami a hodnotami. Na pozadí tejto rozmanitosti si potom žiaci môžu lepšie uvedomovať svoju vlastnú kultúrnu identitu, tradície a hodnoty.

Multikultúrna výchova sprostredkúva poznávanie vlastného kultúrneho zakotvenia a porozumenia odlišným kultúram. Rozvíja zmysel pre spravodlivosť, solidaritu, toleranciu, vedie k chápaniu a rešpektovaniu neustále sa zvyšujúcich sociokultúrnych rozmanitostí.

Vzťah prierezovej témy k ETV

- zameranie na jedinca, človeka v spoločnosti / uplatňovanie svojich práv s rešpektovaním práva druhých, tolerancia odlišných záujmov, názorov i schopnosti druhých
- ľudské vzťahy, zásady ľudského spolužitia /interkultúrne kontakty/
- zameranie na rozpoznanie prejavov rasovej neznášanlivosti a na prevenciu vzniku xenofóbie

Charakteristika prierezovej témy Environmentálna výchova:

Prierezová téma **Environmentálna výchova** vedie jednotlivca k pochopeniu komplexnosti a zložitosti vzťahov človeka a životného prostredia, t.j. k pochopeniu nutnosti postupného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti a k poznaniu významu zodpovednosti za konanie spoločnosti a k poznávaniu významu zodpovednosti za konanie spoločnosti i každého jednotlivca.

Umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi

Vzťah prierezovej témy k ETV:

- odкрýva súvislosti medzi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálne javmi s dôrazom na význam preventívnej obozretnosti v konaní a ďalšie princípy udržateľnosti rozvoja spoločnosti

Charakteristika prierezovej témy Mediálna výchova:

Prierezová téma **Mediálna výchova** v základnom vzdelávaní ponúka elementárne poznatky a zručnosti týkajúce sa mediálnej komunikácie a práce s médiami. Médiá a komunikácia predstavujú veľmi významný zdroj skúseností, zážitkov a poznatkov pre stále väčší okruh **Mediálna výchova** má vybaviť žiaka základnou úrovňou mediálnej gramotnosti.

Tá zahŕňa osvojenie si niektorých základných poznatkov o fungovaní a spoločenskej role súčasných médií /o ich histórii, štruktúre fungovania/, získavanie zručností podporujúcich poučených, aktívnych a nezávislých zapojení jednotlivca do mediálnej komunikácie.

Vzťah k predmetu ETV

- je zameraná na systematické vytváranie kritického odstupu od medializovaných správ a na schopnosť interpretovať mediálne správy z hľadiska ich informačnej kvality /spravodajstvo z hľadiska významu a vierohodnosti správy a udalosti, reklamu z hľadiska účelnosti ponúkanej informácie.../

Charakteristika prierezovej témy Tvorba projektov a prezentačné zručnosti:

Má spoznať svoje schopnosti pri aplikácii získaných informácií na konkrétne riešenia danej problematiky, prezentovať sa prostredníctvom vlastnej práce, projektu a vedieť pracovať skupine.

Žiak sa má počas vypracovania projektu naučiť samostatne si zorganizovať svoju prácu

Vzťah k predmetu ETV: Žiak má vedieť:

- Kultivovane prezentovať svoje výsledky, produkty, názory
- Prijatť kompromis alebo stanovisko inej strany
- vybrať si a použiť vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojej práce
- plánovať, organizovať, riadiť a viesť svoju prácu, tím i seba samého

Prierezové témy a ich skratky

/podľa číselníka UIPŠ/:

- **Osobnostný a sociálny rozvoj- OSR**
- **Multikultúrna výchova - MUV**
- **Environmentálna výchova- ENV**
- **Mediálna výchova - MDV**
- **Tvorba projektu a prezentačné zručnosti- TBZ**

6.Kritériá a stratégie hodnotenia

Individuálne hodnotenie žiakov - prihliadanie na jeho základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, kultivovanosť v prejave svojho názoru, pozitívny postoj k rôznym situáciám, asertívnosť pri riešení problémov, prejavy empatie a pod.

Predmet nie je klasifikovaný známkou. Hodnotenie je realizované slovnou formou – pochvala, povzbudivé slová, atribúcia kladných vlastností a postojov, ďalšie dohodnuté formy hodnotenia– systém hodnotenia môže vyučujúci vytvoriť a stanoviť priamo so žiakmi.

7.Učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
5.ročník 1.Otvorená komunikácia 2.Poznanie a pozitívne hodnotenie seba 3.Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých 4.Tvorivosť v medziľudských vzťahoch 5.Etické aspekty ochrany prírody	L.Lenž,O.Krížová Metodický materiál k predmetu Etická výchova I.II.III. Metodické centrum Bratislava,1993 O.Krížová Metodická príručka ETV pre 9.ročník ZŠ Metodické centrum v Bratislave,1998 Š.Matula Cesta, Program a metodická príručka,1999	dataprojektor PC videoprehrávač	Prezentácie pracovné zošity videonahrávky ETV - k jednotlivým témam	knižnica, www.zborovna.sk , www. Wikipedia.sk

5. ročník

1 hodina týždenne

33 hodín ročne

Tematický celok:	Obsahový štandard:	Výkonový štandard:
Otvorená komunikácia	Verbálna a neverbálna komunikácia, pozdrav, otázka, poďakovanie, ospravedlnenie, prejav úcty voči iným v komunikácii, komunikačné šumy, chyby a prekážky.	Žiak vie: -pozdraviť pri vstupe do miestnosti a odchode, pri rôznych príležitostiach -predstaviť sa aj iných -zoznámiť sa s neznámymi ľuďmi -vhodne používať zrakový kontakt, úsmev -pozorne počúvať druhých -nadviazať rozhovor a viesť ho -položiť vhodnú otázku -prečo sa má, kedy, komu ospravedlniť
Poznanie a pozitívne hodnotenie seba	Sebapoznanie, sebahodnotenie, sebaúcta, sebaovládanie, poznanie svojich slabých a silných stránok, povedomie vlastnej hodnoty, elementy formujúce sebaúctu.	Žiak vie: -rozpoznať svoje silné a slabé stránky -ctiť sám seba -vysloviť pochvalu -odpustiť sebe aj druhému -prijať názor iných
Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých	Pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach, pozitívne hodnotenie najbližších (rodina, kamaráti, učitelia...), hľadanie dôvodov pre pozitívne hodnotenie iných, verbálne a písomné vyjadrenie pozitív, reflexia nad dobrom, ktoré prijímame od iných. Úcta k postihnutým a chorým, starým ľuďom.	Žiak vie: -prejaviť uznanie spolužiakovi, učiteľovi -vytvárať pekné vzťahy medzi ľuďmi -podporiť zdravé sebavedomie kamaráta -prejaviť pozornosť a láskavosť starým a chorým -vyjadriť vďaku za pomoc aj ju poskytnúť -napísať poďakovanie -vyjadriť radosť, obdiv, súhlas, priateľstvo, rešpekt -pomôcť pri rôznych príležitostiach
Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, iniciatíva	Rozvíjanie základnej tvorivosti, objavovanie darov prostredníctvom širokej ponuky pre ľudskú tvorivosť (pohybová, výtvarná, literárna, prosociálna,...), radosť z tvorivosti, tvorivosť a iniciatíva v medziľudských vzťahoch (čo môžem urobiť pre mojich spolužiakov, pre našu triedu, pre ľudí v núdzi, ...).	Žiak vie: -zhotoviť jednoduchý originálny darček a podarovať -vymyslieť a vyjadriť príbeh pantomímou -ilustrovať hudbu alebo rozprávku -vytvoriť zo zadaných predmetov výtvarné dielo -navrhnuť zábavu -pomôcť pri riešení úlohy spolužiakom -urobiť z častí celok -dotvoriť rozpracované

		dielo, presne odpozorovať -nezištne pomôcť
Etické aspekty ochrany prírody	Vnímanie prírody, obdiv a úcta ku všetkým formám života, dôležitosť ochrany prírody z hľadiska prosociálnosti (úcta k tým, čo prídu po nás), ekologická etika z pohľadu žiaka (zber odpadu, neznečisťovať okolie, šetriť prírodu v bežných životných situáciách (tečúci vodovodný kohútik, zbytočne zapálené svetlo, ...).	Žiak vie: -tvorivo pristupovať k riešeniu problému -predniesť svoj názor na vzniknutú situáciu -dobrovoľne sa zapojiť do zberovej činnosti - odôvodniť šetrenie elektrinou a vodou - ovláda zásady správania v prírode -prejaviť radosť z pobytu v prírode -mať rád zvieratá a ochraňovať ich